

CATALANA

REVISTA

Any V

Barcelona 15 d'Octubre de 1922

Núm. 128

SANATORI «LA ENERGIA»

El jove neurastènic entrant al consultori del doctor Llestet:

—¿El senyor doctor?

—Servidor de vostè. Sègui, sègui.

—Ab el seu permís.

—*Vamos a veure: ¿què es lo que li passa a vostè? ¿De què es queixa?*

—Ja fa uns quants mesos que'm trobo en un estat deplo-
rable...

—¡Hola!...

—Ab rodaments de cap cada cinch minuts...

—¡Hola!... ¿Y què més?

—Sento tristesa, y moltes nits sofreno horriblement ab l'in-
somni...

—¡Hola, hola!

—Y, després d'haver provat infinitat de tònic, anunciats
als diaris com a remeis infalibles, veyent que més aviat m'em-
pitjoro qu'altra cosa, he decidit consultar-lo a vostè.

—Ha fet molt santament. ¿A veure la llengua?... Hola...
estat subural, digestions penoses... ¿El pols?... Hola, hola!...
Agitació cardíaca ò siga taquicàrdia produhida pel desballes-
tament nerviós.

—Y axò, doctor Llestet, ¿es difícil de *curar*?

—Si vostè ingressa desseguida al meu sanatori y compleix
estrictament totes les prescripcions, d'aquí tres mesos hauràn
fugit aquests fenomens que'l molesten, y's trobarà vigorós y
traspuant salut pels poros de la pell.

—Y, ¿en què consisteix la *cura*, si's pot saber?

—Molt senzill. Se tracta del mètode racionalista, que ve a
operar una verdadera revolució en la terapèutica, y que tan
sols a mi'm toca la gloria d'haver introduhit a Espanya. Aques-
ta malaltia que vostè pateix, aquest desequilibri del sistema

nerviós, es producte del medi propi en que vivim. En poques paraules: el còs humà no ha sigut fet per passar-se'l dia curvat sobre la taula d'escriure. Si aquesta fos l'única funció destinada al nostre organisme, ja comprendrà que no'ns caldríen articulacions a les cames ni músculs als braços. No, senyor; la vida d'avuy dia no es certament la vida humana. L'home, en el séu estat primitiu, vivia de la caça, de la pesca y dels fruits de la terra, y la civilització, apartantlo del verdader camí, li ha portat un cúmul de malalties diverses que l'aniquilen y van degenerant la raça. Ara bé: ¿què ha de fer la ciencia per aturar el mal en lo possible? Barrejar al progrés una engruna de barbarie; fer que l'home s'acosti un xich al ambient oblidat; contrarrestar, en fi, els efectes perniciosos de la vida moderna.

—Ha parlat com un oracle, doctor Llestet.

—Ara bé; al meu sanatori s'hi troba altre cop el benestar y la salut de l'edat de pedra. Guiat més per l'amor a l'humanitat que no pas per afany de lucre, he muntat l'establiment a l'altura dels millors del estranger. Ben situat, a trenta minuts escassos de la parada del tranvía, ab ayres d'una puresa manifesta y ab un sol d'efectes infalibles, allí hi trobarà totes les pràctiques de la moderna higiene: l'*helioterapia*, l'*hidroterapia* y la *sueroterapia*. A vostè, de totes maneres, el tractament que més li convé es el de les pràctiques d'agricultura.

—¿D'agricultura?

—Se queda parat ¿eh? Es lo que passa a molts per l'ignorancia que tenim del valor de les coses. Feyna de pagès, treballs ordinaris, tasca fexuga de bestia soferta... Realment, aquest es el concepte que l'home civilisat té del conreu de la terra.

—Permètim, senyor doctor; jo no he dit tant.

—Ja ho sé; però déxim que continui y acabi d'esborrar la seva estranyesa. Lluny d'ésser un treball vulgar, l'agricultura tanca totes les gracies de les arts y del bon gust. Un bancal ben preparat per la sembra, ab els solchs rectes com rirats ab regle, no'm negarà vostè qu'es una obra estètica y harmoniosa; la gràcil tomaquera enfilantse a les canyes dispostes, evoca en nostre esperit voluptuositats de planta tropical, y'ls formiguers, enviant el fum blau envers el cel serè, no són altra cosa que descomunals pebeters qu'encensen els camps tot homenatjant a l'Esser Suprém.

—En efecte; les coses segons del cantó que's miren...

—Y encara no he parlat de lo essencial, del immens valor terapèutich que tenen les pràctiques agrícoles. El cavar enfor-teix els ronyons y fa que la melsa treballi ab desembrac, les feynes de la poda donen elasticitat als braços y a les cames ab combinació d'enfilarse pels arbres, y en quant al fangar... el fangar... Permètim que faci punt y apart per explicarli detalladament els beneficis que reporta aquest exercici. ¿Vostè ha vist fangar alguna vegada?

—Algun cop a la propietat d'un meu oncle; però, la veritat, no hi he parat may atenció.

—Donchs, ab la fanga a les mans, se fa'l més complet y tonificant dels esports. Vostè recordarà, segurament, que'l treball de fangar se compona de varis temps. ¿No és axò?

—Me sembla que sí.

—Ara bé, anèm a veure quins moviments exigexen aquestes varies fases, y quina utilitat té pel nostre còs cada una d'elles. Primer temps: ab les dues mans al agafador del mànech de la fanga, se claven les puntes d'aquesta al lloch que s'ha de sollevar la terra; moviment precís, certer, de suma elegancia, que acostuma'ls dits dels peus a la serenitat, que dóna l'ardidesa-necessaria per afrontar el perill de doloroses trepitjades en mig d'una multitud. Segon temps: cop de peu a la fanga per endinsarla; exercici per al desenrotllo de la pantorrilla, enfortiment indubitable de la planta del peu, adquisició de seguretat en la petjada, impossible d'obtenir ab el *foot-ball*.

—*Carambas*, senyor doctor; sempre he tingut entès que per les cames no hi hà com el *foot-ball*...

—Es veritat; però, ab tot, s'ha de confessar que'l *foot-ball* se compona de totes les coses menos d'aquesta. El dia que's trobi la manera de fer *goal* soterrant la pilota vinticinch metres, allavors ja serà una altra cosa. Y passèm al tercer temps: els braços fent pressió en el mànech, alçapremen la terra, el còs s'inclina en beneficiosa flexió espinal; gran activitat de l'aparell circulatori, entrenament per l'acció d'ajupirse, reducció del abdomen en harmonia ab les proporcions del còs. Quart temps: cambi de lloch de la mà esquerra, qu'agafa la fanga a mig mànech y ajudada de la dreta axeca'l pa de terra donant un quart de volta per tombar el terròs, que ara queda mirant el sol per la part humida; fortaleza y precisió de mu-

nyeca, en lo que's refereix a la part física, y, en quant a l'influència moral, aptitut per a girar sempre la conducta de cara al sol que més escalfa. Y, per fi, l'últim temps: redreçament ayros de l'espina, posa vencedora y graciòsa alhora que dona l'esforç assolit, els poros regalimant abundant y benèfica suor, que descansa quasi en absolut els ronyons, sensació a tot el còs de major elasticitat y més energíja que abans. ¿Què m'hi diu?

—Francament, he quedat convençut respecte a les bondats del règim racionalista; però... però...

—Dígui, objècti, qu'aquí estich jo per a aclarir dubtes.

—Però, un servidor no's veu ab cor per a emprendre aquests exercicis. Es més; crech que quedaria desfet com un bolado en un got d'aygua.

—Naturalment; però ¿que no sab vostè qu'al Sanatori compta ab personal competentíssim, que sab graduar el tractament, començant per lleugers exercicis?

—Ah, essent axí...

—Es clar que sí. A vostè, totseguit qu'ingressi, se li entregà un cavaguet per a entrenarse tot escatant l'herba dels caminals.

—¿Y quant són els honoraris?

—Una miseria que no cal parlarne; ja he dit que jo tot ho sacrifico a la ciencia y al bé del pròxim. A tot estar, ab esplèndida alimentació vegetariana (rès de carns, que porten toxines funestíssimes!) són cinquanta pessetes diaries, per quinzenes adelantades... Rès, pagar el gasto de personal y prou.

—¿Y vostè creu que'm posaré bé?

—¿Que si ho crech, diu? N'estich més que segur. ¿Vostè té familia?

—Sí, senyor; tinch pares.

—Donchs, li aconsello qu'abans d'entrar al Sanatori *La Energia's* faci fer un tatuatge convingut ab ells; perque, sense aquesta precaució, fóra segur qu'al sortirne no'l reconexerien com a fill y perdria l'herencia.—

El jove neurastènich, plenament convençut, paga la quinzena corresponent y surt del despaig per a donar entrada a un senyor extraordinariament obès, al qual el doctor Llestet pondera també'l tractament per medi de les pràctiques agrícoles, augurantli un complet desaparexement de panxa al cap d'un mes y mig d'exercici de fanga. El bon senyor, veyentse ja àgil

y lliure per sempre del greix que l'empresona y l'ofega, ix satisfet y contentíssim després de fer efectiva la quantitat d'una quinzena d'estatge al Sanatori *La Energía*.

Aprés se presenta un subjecte ab la mà esquerra paralisa-da, que té la fortuna de sentir els optimistes vaticinis del doctor referents al brillant resultat del cas sotmès al séu tractament, y a n'aquest malalt següen el dispèptich deshauciat, el tuberculós d'últim grau y'l cech de naxença, y tots ells prometen formalment seguir punt per punt les prescripcions del doctor y entregarse xardorosament als treballs de l'agricultura per a tornar a les bones digestions, a la sanitat del pulmó y a la claretat del sol.

Són les últimes visites de la tarda, les que clouen la sèrie dels vint números repartits el matí per rigorós torn entre la llarga y lamentable cúa de malalts impacients, y'ls dos criats del doctor Llestet, d'impecable uniforme de lluentors, resten sols a l'avant-sala y, com es natural després de tres hores d'en-carcament y serietat, els plau fer una estiradeta als divans, badallant ab la satisfacció dels homes lliures, y fer petar una estona la xerradeta.

En Jaume, el criat vell, ja fa anys qu'es a la casa, y En Pere, el criat nou, hi hà tan sols tres dies qu'està al servey del doctor, y abdós, com a bons companys y excelents criats, comencen la conversa pel camí més dreturer per a conduhir a la crítica y descrèdit del amo.

—¡Redell!—fa'l criat neòfit.—¡Aquest home's coneix que's fa la barba d'or!

—No ho sabs pas prou bé. El Sanatori *La Energía* es una mina de moneda que produheix una borratxada.

—Y ¿què ve a ésser aquest Sanatori?

—Axò del Sanatori *La Energía* es un cuento, y, com que tart ò d'hora també acabaries per saberho, tant se val que te'n faci cinch cèntims.

—¡Vinga, vinga!

—Confiant que compendràs qu'aquestes són coses que no han de sortir d'aquí.

—¡Fugiu, es clar! ¡No som pas tan criatures!

—Donchs jo, que fa quinz'anys qu'estich en aquesta casa, he vist pujar el famós Sanatori y coneix el doctor Llestet millor que la mare que'l va posar al món. Crèume que'n passa bon tros de *Llestet* el nostr'amo, y que li escauria mólt més

dirse doctor *Llestaç!* Quan vaig entrar al séu servey la ballava bastant magra, y sòrt tenia d'ésser metge municipal; però, com que no's pot negar que no té rès de tonto, ab la seva xerrameca sabia ferse seva la clientela dels altres, y'l malalt que queya a les seves mans, quedava pelat a pèl y a repèl per la tirallonga de visites que no s'acabava may. Un oncle va dexarli per tota herencia uns *terrenos* a la vora de Barcelona que no produhien ni tres pessetes. Pedregosos, carregats de mala herba y axaragallats per tots indrets per les pluges que hi feyen lo que'ls hi donava la gana, eren ben bé una dexta del tot carregosa pels herèus, ja que, per a treure renda d'aquelles terres, calia trasbalsarho tot abocanthi a raig fet les pessetes; però'l doctor Llestet, ab la llestesa que Deu li ha donat, va veure desseguida'l negoci, y en els séus somnis de gloria y d'ambició se li aparexia ja la silueta del Sanatori, ab la bandera al cim del edifici y les cambres atapahides de malalts. Y, efectivament, va començar per fer propaganda ponderant la importancia que tenia per a la salut el dedicarse als treballs de mestre de cases, y va enredar als primers malalts, que van pujarli una barraca al mig dels *terrenos*, pagantli a bon preu el tractament per la *manòbroterapia*, com ell deya. Després va venir el séu entusiasme pel contrèu de la terra, y vinga enviar cap allí dalt tota mena de gent tarada a arreballar escardots, a recollir pedres y a obrir valls per a donar acollida y pàs a les aygues del cel. La cosa ha anat crexent de dia en dia; la barraca dels primers temps es avuy un luxós xalet, y les terres que l'envolten donen enveja als més famosos agricultors del plà del Llobregat. Allí hi veuràs de tot: vinya, oliverars, arbres fruyters, horta y fins ruschs d'abelles que li produhexen gran quantitat de mel; tot treballat pels clients que paguen una borratxada per ferho, y regit per un subdirector, que no es altra cosa qu'un masover mólt axerit, que'n sab un niu respecte a empelts de totes menes y que porta constantment unes ulleres ab vidres inofensius per a donar a la seva colrada fesomia aspecte de doctor carregat de ciencia. ¿Què te'n sembla de tot axò?

—Que may volia morir la vella per apendre coses noves.—

En aquest moment sona'l *timbre* al rebedor, y'l Jaume, el criat vell, ab tota parsimonia, s'atansa al quadro de la numeració. Es el doctor que, finida la visita, li cal donar ordres als séus servidors.

—¿Es a baix l'auto?—pregunta al Jaume, que, immòvil y quadrat com un sorge, espera la paraula del amo al dintell de la porta.

—Sí, senyor. Ja fa estona qu'he sentit la botzina.

—Perfectament. Tinch molta pressa y no puch entretenir-me telefonant al Sanatori. Per lo tant ho farèu vós mateix, avisant que demà's podrà disposar de cinch homes més per a fangar la fexa de baix, qu'es la que falta.

—Mólt bé diu.

—Ah, diguèu també que preparin les patates de llevar per a començar la sembra demà passat.

—Se farà com vostè desitja.—

Y'l doctor Llestet surt apressadament del despaig, després d'haver encès un enfaxat cigar de l'Havana.

ALEXANDRE FONT

TARDOR

*Pels camins voleyen y corren les fulles,
com nàufrechs qui assatgen d'aferrar la mà;
certament aparen horribles despulles
sense una mortalla y sense fossà'.*

*Les mates dels marges són totes pansides;
ja no hi hà en cap tija ni una sola flor,
al igual que llànties del tot consumides
que'l temple abandonen a espessa foscor.*

*Vies y vedrunes cobertes de molsa
són amarinades de fanch y biots;
y la prada llisa, confortable y dolça
és ben clapejada de riells y sots.*

*Corriols que porten a l'alta muntanya,
camins de silenci, plens de soletat,
xaragalls devenen de musica estranya:
tantost com un orga de gran magestat,*

*tantost com la quexa de perduda ovella,
ò com ferramenta d'enervant xerich.
Al costat de l'ayga y ab el sò d'esquella
les ramades baxen en questa d'abrich.*

*El pastor conserva en sa clara nina
la llum pura y forta de la summitat;
com un'au batuda, lentament camina
vers la terra baxa, vers la malvestat.*

*La veu cristallina de la torrentera,
que, lleu, ressonava com un fil d'argent
en el temps de joya de la primavera,
llença furiosa un fort boniment,*

*tal com dolç murmuri que devé tronada,
tal una moxayna qui se torna reny,
tal una apacible y gentil tonada
ninguda cridoria d'enfora de seny.*

*Gipsies y captayres passen a ple dia,
lentament y lassos, tristos, malfadats,
recordant ab pena la viva alegria
dels jorns lluminosos y dels camps daurats.*

*Dins la gran tristesa que enjondre's respira
la rica esperança desplega sa llum.
Aquell qui treballa, encantat la mira
com a una flor verge d'exquisit perfum.*

*Sens temor al ayre, qui talla com glavi,
sens po'a la mullena, qui ho axopa tot,
el camp ensementa el valerós avi
y la sement vola per de sobre'l llot.*

*En fexa propera l'herèu agullona
els bous qu'ab l'arada peonen fexuchs;
les gleves tovades desjà y escroston
y treu de la terra la brossa y'ls truchs.*

*Com fita vistosa, hi hà una figuera
clavada al bell centre del camp desolat;
serà com un màstil a la primavera
sorgint ab ufana d'un bell mar de blat.*

MIQUEL ROGER Y CROSA

DOS MESTRES FLORENTINS DEL SEGLE XIV

El diligent investigador, l'arxiver de Sant Joan de les Abadesses, Mossèn Joseph Masdéu, ens proporciona tres documents de la catorzena centuria, els quals, encar que ab son laconisme no permeten sentar conclusions fermes, són d'interès en l'història de l'influència italiana a nostra manera de ser. Tots aquests documents fan referència al Abat del vell monestir santjoanench, Ramon de Bianya, personatge de qui un contemporani, arran de la seva mort, pogué escriure les següents paraules: *Dominum Raymundum dive recortationis abbatem nostri monasterii, qui tribuit multa opera bona huic, doctor legum fuit famosus, multifaria scientia et virtutibus decoratum* (Arxiu de Sant Joan de les Abadesses: *Manual del Abat Francesch*, de 1348).

El primer document a què hem de fer referència, es de les calendes de Maig, dia 1 del mes, de 1336, y en ell se fa memòria d'un tracte hagut entre'l predit Abat y mestre Bernat Filipi, de Florencia, personatge aquest darrer que havia seguit al Abat quan aquest féu un viatge a Roma. L'escriptura es una àpoca de rebut, en virtut de la qual mestre Ramon reconeixia haver del Ramon de Bianya setanta cinch sous de tern, que aquest li debía, segons instrument de 5 de les calendes d'Abril anterior (28 de març). El document diu així:

Quod ego magister Bernardus Philipi de florentia confiteor vobis, sequens vos de curia romana transmontes, reverendo domno Raymundo dei gratia abbati monasterii sancti Iohannis de Abbatissis vicencis diocesis quod vos solvistis et tradidistis mi in numerata pecunia septuaginta V solidos barchinonenses de terno, quos mi debebatis cum publico instrumento confecto V calendas aprilis anno domini M.CCC.XXX. sexto, quod vobis trado in presenti de quibus, etc. Renuntio, etc..., ffaciendo inde vobis bonum finem perpetuum. Testes: A. de sederra et Raimundus Sequerii presbiteri benefficiati in dicto monasterio. (Arxiu citat: *Manual de Curia*: fol. 16 y 17).

La segona escriptura es del endemà del document anterior (*VI nonas maii*), resultant esser un reconexement fet al mateix Abat, per el ja citat mestre Bernat Filipi de Florencia, en virtut del que aquest confessava estar plenament satisfet de totes les despeses y salari a què'l Ramon de Bianya li estava obligat, fins al dia de la data. Aquest reconexement no

era obstacle perque l'aludit mestre fes constar que l'altre li devia dotze lliures y cinch sous, segons un document que constava en l'escrivania abacial. Aquesta curiosa carta va redactada en els següents termes:

Quod ego magister bernardi philipi de florentia confiteor vobis Reverendo domno Raymundo dei gratia abbati monasterii sancti Johannis de abbatissis vicensis diocesis, quod mi est per vos plenarie et integre satisfactum ad totam meam voluntatem de omnibus missionibus et etiam de salario in quibus vos mi tenemini vel essetis obligatus aliqua ratione usque ad hanc presentem diem. Et ultra predicta est mi per vos integre satisfactum de salario et de missionibus usque fui reversus. Ita quod vos nihil mi debetis de predictis nec in aliquo tenemini, salvo tunc et retentis XII librarum et V solidos quas mi debetis cum publico instrumento in scribania sancti Johannis confecto quod volo remanere in suo robore firmitate donec de eisdem sit mi satisfactum. Renuntio etc... ffaciendo vobis de predictis omnibus bonum finem perpetuum. Testes: Arnaldus de sederra et Jacobus de casellis presbyteri beneficiati in dicto monasterio. (Arxiu citat: Manual de Curia: foli 17).

El tercer document pertany a un altre florentí, al que en l'original se dona'l nom de Justus Joay, de Florencia, nom que potser deuria traduhir-se per Just, fill de Joan (*di Giovanni*). En ell el citat mestre confessava al procurador del tantes vegades aludit Abat, que li havia entregats 113 sous barcelonesos. El rebut, datat *secundo calendis februarii* (31 de Janer), del any 1339, deya aixís:

Quod ego magister Justus Joan de florentia confiteor vobis Arnaldo de sederra procuratori domini Raymundi abbati sancti Johannis, quod vos nomine dicti domni abbatis solvistis mi ratione expensarium (expensarum) centum XIII solidos barchinonenses quibus etc... renuncio... etc. Testes: P. de raurres, p. de calmo et R. de vineali. (Arxiu citat: Manual de curia, foli 159).

Es ben de plànyer que'ls tres documents copiats no siguin prou esplicitats per exposarnos quin era'l mestratge que exercien els dos florentins, que teniem en nostres terres pels

anys de 1336 y 1339. Mossèn Masdèu ha sospitat, sense que per axò puga donar una nota concreta, que's tracta de dos escultors vinguts per treballar el sepulcre del canonge augustinià, habitant en el monestir de Sant Joan de les Abadeses, y que'l poble coneix ab el nom del Beat Miró, al qual antigament s'arribà a donar culte públich.

D'aquest benaventurat varó se sab que, en 1345, se féu la traslació de ses despulles en un magnífich sepulcre, del qual encar se conserva l'estatua jacent en l'iglesia monestirial. El llibre *Totius status* del arxiu santjoanench (fol. 129), parla repetides vegades de tal sepulcre, dihent que *altari marmoreo sistit in quo deipare virginis apprime et lucubrata imago prospiciebatur*. Poch després (fol. 130 verso), afegeix que'l sepulcre del Beat era visitat per gran concurs de poble, per lo que l'Abat y Canonges desitjaven colocalo en lloch més eminent, lo qual fou executat en el citat any. Val la pena de conèixer el text en que's fa la descripció sumaria del sarcòfich:

Tranlatio corporis Beati Miró peracta fuit vicesima octava augusti, anno domini millesimo tricesimo quadragessimo quinto, regnante in Catalaunice principatu simul in aragonia et valentie serenissimo domino domno Petro quarto, in dictis provinciis tertio. Hoc sepulcrum ubi translatum fuit Beati Miró corpus est ex marmore pretiosissimo et desuper exeodem lapide insculptus jacet ipse religiosus sacerdos. Totum istum sepulcrum tribus marmoreis columnis apprime elaboratis innititur, in ipsiusque sepulcri medio aquila conspicitur que abbatis scutum sustinet, ubi diu sequentia leguntur epitaphia inscripta:

*Hic dicessit bis centenis lustris
Christo genito annis
Centum et sex denis
uno super addito die
tertio pridie idus
in mense septembrio
Celi regina petit
fidus perfruendi bravio.
Quia Miro vir beatus
huic Monasterio in canonicum est datus.
Pro dei servitio
et quia fuit deo grata ejus conservatio*

*ideo huc est translata ossium collectio
anno et festo augustini
sub christo millesimo quinto
sint viginti bini his cum trecentis. (1)*

J. GUDIOL, PBRE.

(1) Segons ens dóna anotat el mateix Mossèn Masdéu, el llibre *Totius status* resulta ser de finals del segle xvi, contenint més bé que la vida del Beat Miró, un discurs en lloança del citat benaurat varó, que resulta tret d'altre manuscrit qu'apar del segle xiv y que's conserva en el mateix Arxiu de Sant Joan, en que hi ha un altre document de la vida del Beat, escrita encara ab lletra més antiga.

MATER INMACULATA

*La serp del mal verinosa
en l'hort de Vida's ficà
y ja l'Amor delitosa
no hi troba cap flor hermosa
ni n'ha hagut fruyts l'Hortelà.*

*L'Edèm estèril dexantne
d'Adam la raça infelís
anà per lo món errantne
debadés sempre cercantne
lo terrenal paradís.*

*Y si'ls aspres monts rotura,
sembla camps y axeca murs,
del treball sent l'amargura
y de sa obra sempre insegura
no ateny may ideals purs.*

*Ni regat ab gran suada
pert son ayre'l dur terrer;
l'arbre de ciencia enlayrada,
la flor de Virtut sagrada
son plantes d'altre verger.*

*A Adam Deu va regalarles
y Eva les féu arrencar;
de tan lluny que va llençarles,
per tornar a trasplantarles
altra Eva s'ha d'infantar.*

*Altra Eva de més bellesa
concebuda sens pecat,
Redemptora al món promesa,
Verge d'eternal puresa,
Mare de Deu encarnat.*

*¡Hèula! ab son peu la serp mata,
ab sa alè l'hort fa florir,
l'arbre de ciencia ombra grata
fa a son desig que's recata
l'Etern fruyt dantli a cullir.*

*Y'l món que en la nit vivia,
rehent del nou dia l'estel,
«Ave, diuli, Ave Maria,
sia ta llum nostra guia
que no'ns dexi fins al Cel».*

FRANCESCH M. MASFERRER

ELS GEGANTS Y HEROES FORÇUTS

En totes les èpoques, el poble ha sentit una admiració gran per la gent d'estatura y de força extraordinaries, arribant a concebir persones de dimensions sobrehumanes, capaces de córrer ab velocitat inaudita, d'axecar pesos enormíssims y per tant de realisar fets impossibles de dur a terme al restant de l'humanitat.

La Bíblia parla d'Og, rey de Basan, qual llit midava 9 colzades; dels fills d'Enoch tan alts respecte dels israelites, que aquests al llur costat, semblaven llagostes; dels «enim» y «zonzonim» dels gegants transjordanians, dels «cananèus», dels 5 «refaim», l'últim dels quals va ser Goliath. Per altra part, Plini parla dels «sirbats» poble etiòpich, un rey dels quals anomenat Ganges, tenia 10 colzades d'alt, lo mateix que'ls hèroes que's varen distingir a la guerra de Troya, segons Filostrat. També Florus refereix que Teutobocus rey dels teutons y cimbris, vençut y dut presoner a Roma, era més alt que'ls trofèus que portaven devant d'ell. Henrion havia arribat a fixar en 123 peus y 9 polsades, l'estatura d'Adam, rebaxantla a 103 peus en Noè, 28 en Abraham, 13 en Moisès, fins arribar a Jesucrist, que tenia ja la estatura normal, es a dir, la nostra, propia de la raça mediterrània.

En l'història de Carlemany feta per Nicolau de Piamont, se parla dels gegants Galafre y Ferragus, que com a veritable llibre de cavalleries, no mereix més crèdit que'l Gargantúa que tantes proeses va realisar al servey del rey Artús y que tants altres hèroes d'aquella literatura propia de la segona meytat de l'edat mitjana. Rèd d'estrany té, donchs, qu'en obres d'aventures maravellores, d'Orient y d'Occident, se citin gegants d'alçada extraordinaria, com Gulliver parla dels colossos de l'isla de Brobdingnac, que tenien 150 peus.

Es d'advertir que l'estatura certa més elevada que's coneix, es la d'un irlandès G. Byrne, que midava m. 2'432 segons l'esquelet que's guarda en el real musèu de Cilurgia de Londres.

Els mitòlechs han vingut a la conclusió de que'ls gegants són la personificació dels elements naturals com el vent, el mar y'l foc central, quals efectes violents aterrorisen a la gent y destrueixen tot lo que troben al pas.

La Gigantomaquia dels antichs grechs, es la terrible lluyta entaulada entre'ls gegants y'ls déus del Olimp, en la qual els primers arrancaven penyals y fins montanyes senceres, que

apilotaven per escalar l'estada dels immortals, tiràntlos-hi les grans pedraces a manera de projectils y brandant arbres immensos encesos que'ls servien d'antorxes incendiaries en mig d'una cridoria y terrabastall espantosos. Va ser la manera d'esplicarse les revolucions volcàniques de la terra, ab llur seguici de cambis en la superfície, terratrèmols y erupcions, per més que en l'Odissea'ls gegants semblen representar les forces incontrarrestables del mar. L'imaginació dels poetes va anar fantasiant sobre l'assumpte y va acabar per convertir les esmentades forces en sers de forma humana, subjectes a les debilitats y passions com el comú dels mortals.

Una altra categoria de gegants s'estableix més tart, que ja no tenen els caràcters sobrehumans com els anteriors, sinó que són senzillament homes, però més alts y més forts. Axís molts pobles se referien als enemichs invasors de poca civilització que'ls feyen la guerra obligats per la fam ò bé guiats per un capdill atrevit y ambiciós. Axís els antichs germànichs y altres habitants del Nort havien aparegut als ulls dels romans com veritables gegants.

El poble en general creya, donchs, lo que les mitologies, les histories y les narracions de viatges deyen, afirmant tots que hi havia sers d'extraordinària estatura, suposant també una força fòra de mida. Per axò abunden tant les histories medievals influhides pels llibres de cavalleries, en que no hi havia hèroe que no hagués de lluytar ab un gegant.

La mitologia clàssica ab son antropomorfisme que personificava les forces naturals, la germànica y escandinava que en la Edat Mitjana va penetrar tant entre nosaltres ensenyant-nos uns gegants de gran força però de caràcter bonatxàs y la literatura nascuda ab la nostra nacionalitat, que descrivía uns hèroes esforçats, havien de proporcionar uns elements a l'imaginació popular de Catalunya que per força devien cristallisar en uns personatges llegendaris, a propòsit dels quals ben poca cosa se n'ha fet.

Es de desitjar, donchs, que s'aportin datos tradicionals per refer aquesta llacuna que presenta'l Folklore català, en la que sols hi apareixen alguns noms com el «Fort-Farell» y'l «Xich ò Miquel de Vacarisses» (V. Maspons y Labrós «Tradicions del Vallès») y En «Plafalgars» de Vallfogona (V. l'istoria d'aquesta població per En F. Monsalvatje), a propòsit

dels quals y d'altres hèroes llegendaris semblants, preguèm als ayments de les nostres tradicions que tinguin a bé enviar a CATALANA lo que'n sàpiguen, que s'anirà publicant en la matexa.

R. SERRA Y PAGÈS

PELS CIMS

*Un guimbarro de pà, la bóta plena,
la manta al coll y la destrat al braç,
camina abans que'l sol, per la carena
el sorrut carboner de negra faç.*

*No tem la tramontana
qu'espolsa'l grà de faig y les aglans;
sols espera'l diumenge, hont a la Plana
fruirà la delícia dels infants.*

*Ab el goç bordissenç puja la costa
cercant les carboneres y'ls pilons
y entafura en son ventre tronchs y brosta
estellats mitj cremats y sèchs tions.*

*Y quan la lluna riallera y plena
omple l'espai d'una claror d'argent
dins sa barraca, al ràs de la carena,
s'abrassa al goç y dorm de cara al vent.*

J. NOVELLAS DE MOLINS.

EPIGRAMA DEL LLORER FLORIT

*Llorer florit: cenyies ans les testes
dels ardits vencedors. Avuy qu'es Rams
coronen cercles de tortells tes vestes
y t'alcen, com un idol, els infants.*

SIXT VILÀ

PLAUTUS, NOVELA DE JOSEPH CALZADA Y CARBÓ

SEGONA PART

L A I

El vaxell lliscava damunt de les amansides ones del mar Egeum com una gavina que retornés vers la costa desdibuxada per la llunyania. La vela de llí, gonflada com una entranya de matrona feconda, tenia corves suaus y belles als ulls dels esclaus remers, els quins, en el fons de la nau, reposaven els torsos nusos y suats damunt del rem dels companys de darre-ra, mentres l'hortator complascut ab l'apoy del alè d'Eolus havia dextat son martell d'ivori en la tauleta d'éban en la qual hi senyalava ritmicament el remar dels esclaus. Ja tenia'l braç lassat de la monòtona cadencia, y aquell guergal sobtat que feya inútil el bogar venia a tom per a aprofitar el repòs jugantse una àmfora de vi de Chios contra un company macedoni, el qui duya sempre a punt els ossets de moltó que rodolaven damunt de la taula.

En la coberta, a l'ombra de la vela, Lai, l'amo del vaxell, fitava la ralla esfumada de l'illa que a cada moment devenia més vigorosa en la pura blavor del cel y de les aygues endormides. Al séu costat, Helena mirava somriguent els jòchs de Naya la menuda esclava etiope, y Ungola, una adolescent qui no sabia quins eren sos pares ni en quin endret s'esqueya sa patria. Era com una fulla ignorada que'l vent de la Vida havia fet divagar çà y enllà fins a durla a redós de l'ombra protectora de Lai y Helena. Jugaven les dues esclaves ab una afició infantil sense donarse compte de la curiositat de llur mestressa. La penyora era un espill d'argent d'Iberia, menut com el palmell de la mà, ofrena d'Helena a la més sortosa. Clohien els punys amagant els dits, y les dues alhora tornaven a obrirlos dextant quelques dits doblegats y cantant ensemps el nombre dels que'l contrari tenia allargats. Y l'espill passava de mà en mà sense que ninguna tingués ventatges sobre l'altra.

Lai y Helena s'eren acoblats feya tres jorns. L'himenèu s'era celebrat entre'l murmuri del calme pontus y'ls evohés dels fidels servents, mes en mig de llur joya, infosa en els cants epitalàmichs dels esclaus de Lai, ohien la veu melangiosa de Plautus, el vell filosof, el mestre y guia de Lai qui acabava de segellar tota una vida austera y benefactora ab una mort sublim y desitjable per a tot esperit noble. Plautus havia cay-

gut en els camps eternament memorables de Marathó. Ell y son dexeble Lai havien pres les armes contra les allaus perses, havien devallat ab l'host grega les comes del Pantèlich y sense comptarse s'havien abraonat ab les llegendes de Dari. D'aquella gesta heroyca, digna de la patria helena, ne restava ara un tumultus grandió que'l Temps enrunaria, mes nó la Historia, una terra deslliurada del jou dels tirans y un exemple per a meditació de tota tirania, però al costat de Lai també hi restava un lloch buyt que ni'l mateix amor podia omplir. Lai s'era batut com un lleó de Thebes, sa terra, cech y enardit havia entrat entre les fileres de mercenaris d'Artafernes, occint y obrintse pas fins a trobar les naus de Dari que ja havien axecat prematurs trofeus d'una victoria que creyen facilíssima. Finita la batalla, havien enconrat a Plautus en les riberes del Marató, les suaus barbes blanques tenyides ab la sanch exida de la boca y ab el pit traspasat per una sageta meda, mes en cambi sa curta llança anch que dirigida per mans tremoloses y febles restava ab el ferro enfonsat en les entranyes d'un carrer qui penjava testa en avall del cayre de son carro volcat ab els poltros pernejant agònichs. Plautus encara vivia, encara hi havia una espurna de llum en aquella inteligencia que durant trenta anys havia sigut com un far en la vida de Lai. Aquest recordava encara les darreres paraules del vell philosoph que clohien una actuació sublim. Recordava també aquella cursa afrosa després de la batalla, des de Marató a Atenes, acompanyant a Filipido, un misatger grech qui havia tombat mort en les matexes portes de la ciutat cridant: — Havèm vençut... — Recordava qu'ell, Lai, havia continuat la cursa fins al Pirèu hont l'esperava son vaxell, conquilla suradora que servava lo que per ell era la perla més cara en el món, el tresor més cobejat, Helena y son amor. — Vers hont donèm la proa? — li havia preguntat Tanis el fidel esclau, ombra de Lai, cà que no sabia altra cosa més que adorar a son mestre, axís que aquest arribà. — En avant, sempre en avant... — li havia respost, y la nau com un gran ocell ab les ales desplegadas s'havia llençat en el mar Egeum. Quatre jorns més tart l'himenèu se celebrava, car Lai y Helena no tenien més apoy ni altre desig en el món que l'apoy y l'amor del altre.

Y ara que ja's pertanyien sentien mancar a llur entorn quelcom que jorns enrerals hi feya mirar la vida ab la confiança y l'ardiment de les ànimes que han assolit la pau y la

benhaurança. L'ur amor s'era satisfet a pleret sota'l cobalt brodat d'estels de les magnífiques nits orientals. Eros cantava ses més belles estrofes, les cantava així mateix Diana quan treya per l'horisó llunyà sa fas carminada, ls cantava'l pare Febus quan queya a plom damunt del vaxell y'l pal èrtich de la nau no feya cap ombra en la coberta. El vaxell era devingut un incenser de petons, mes quelcom hi mancava en aquella mel tastada en els llavis ardents y aqueix quelcom era la presència de Plautus. Les barbes nevades del vell filosof ja no ressaltaven com una nota albina entre les grisors de la nau, ni sa paraula calma y musical sonava y sobrexia en el concert de diversos llenguatges que's parlaven a bordo. Més que res hi mancava la sugestió de sos ulls foscos que sabien dir miriades de coses quan la boca del venerable mestre's clohia. Plautus mancant, el vaxell parexia una nau sense timó, y Lai un orb sense'l cà fidel que'l guia y defensa.

Mes Lai se desconexia a sí mateix. Criat en la llunyana Thebes egipciaca, des de que sa rahó se desvetllà y son magí pogué volar pels espays de la fantasia, havia tingut sempre com un far que guiava sos passos insegurs l'intel·ligència de Plautus presta a actuar. En son ànima verge'l filosof grech hi havia anat semblant la sublim lleuor de sa filosofia, distintament deslligada d'altres escoles gregues y sincerament enemiga dels epicurians, rebrot potser dels misteris indus, rovell d'aquella que cinch segles després havia de transformar el lotus brahmànich en el llir nazarè. Poch a poch l'ànima de Lai s'havia anat enrobustint ab els fruyts copsats de les ensenyances de Plautus y les dues intel·ligències s'eren talment agermanat que s'hauria dit que'l mateix alè de divinitat les impulsava. Mes Lai no's conexia, car no havia tingut encara cap ocasió de mostrar la magnitud de sa voluntat ni la poxança de son esperit. Era com un ocell fort, robust, desenvolupat, qui romanía en el niu des de sa naxença sense atrevir-se a llençar-se per l'espai tement que les ales li mancassen ja que no havia intentat cap volada, mes Plautus, quan clogué les parpelles, les tancà sense cap ombra que les enterbolís. Pressentia que l'arbre qu'ell havia curat era prou fort per a sostenir-se en mig de les ratxes del vent més destrenat y tenia prou sava per a donar fruyts saborosos.

Creta era propera. La vaga ralla que separava les dues blavors del cel y de les aygues s'havia anat fent més dura y en-

grandintse a mida que'l vaxell avençava vers ella. Ans que rés, s'havia destacat altívola y imposita la carena del Ida corre-guentse a lo llarch de l'illa com una pètreia vèrtebra d'un colossal isauri. L'havien vista esblaymada y moradencia per la llunyania ressemblant una nuvolada que barrés tot l'horitzó, mes ara que crexia per moments, anava detallantse ràpidament, mostrant sos vessants obscurs clapats d'alzinars y rouredes des de les cimes imponentes fins a meytat de sa mole, y seguien en la devallada una extensa catifa envellutada y amable als ulls, una flonja catifa verdosa de diferents matisos, brodada irregularment ab les clapes blanques dels casals y temples espargits per tota l'illa. Y entremig de la blavor de les aygues y del vert suau dels tarongers cretenses, el sol, com un miracle de llum, com un esclat de color treya reflexes auris de la franja riberenca, de la superba platja de sorres immaculades.

A mà destra, darrera un turó que avençava mar endins com un ciclop que fes de guayta, s'hi agambolaven albes y poètiques les mansions de Cidonia rodejades de boscatges de taronger, llimoners y parres fent de perennal incenser a la rusquejanta vila.

—Mira, mon amor, — digué Lai posant sa mà bruna en la blancor del muscle d'Helena, — ací tens a Cidonia, primera etapa del nostre romiatge. Vèges que bella s'ofereix als ulls dels nautes.

—Apar una germana bessona de nostra mare Venus.

—Més bella encar, mon Helena, car Cidonia té'ls perfums dels tarongers a més dels tresors del mar. Mírala com desplega davant dels nostres ulls tota la gamma dels séus encisos.—

Tanis donà un cambi al timó y la nau, descrivint una corva assenyalada en el mar per una estela d'escuma bullidora, se dirigí rectament vers la boca del port naturalment format per dos turons avençadissos.

A un signe de Lai, la vela fou arriada y, a la veu del patró, un eginense qui conexia palm a palm totes les costes del Egeum, el martell del hortator caygué damunt la tauleta, 'ls remes s'axecaren com les antenes d'un enorme insecte y al rítmich compàs de les martellades bogaren pausadament vers el port.

Naya y Ungola havien dexat de jugar y colocades darrera d'Helena miraven ab ulls encuriosits l'esplèndit panorama de Cidonia.

(Continuarà)

===== FOLKLORE =====

CORRANDES DEL EMPORDÀ

Aquest jove qu'ara passa
que fa cara de mussol,
encara no té la dòna
ja procura per bressol.

—

Aquí dalt de la montanya
ay mare dexèumhi anar,
que n'hi hà un frare qu'ensenya
de saltar y de ballar.

—

Cànta tu, cantaré jo;
cànta tu que jo no puch;
tinch la meva amor malalta,
Deu li torni la salut.

—

Aquí dalt de la montanya
un puput hi ha cantat:
«Quan les cabres tindran llana.
les dònesh faràn bondat.»

—

Ay mare anèusen a dalt
a buscar la ganiveta;
que me'n vuy anà'a sarau
a matar la Catrineta.

—

Aquí dalt de la montanya
si n'hi hà un gros ocellàs
qu'ab lo béch toca sardanes
y ab la cua'l contrapàs.

JOSEPH ALBERT

Palafrugell, 1919.

SUPERSTICIONS ANOTADES EN EL PLA DE BARCELONA

Trobar trèbol de tres fulles, porta desgracia: una noya
no's casa.

—

Un medalló ab el número 13 dóna sòrt.

—

Portar una pell de serp dóna sòrt.

EUGENI FLORÍ, PBRE.

NOTES D'ARXIU

IMTERROGATORI SOBRES D'UNA BREGA ENTRE DUES DONES

«decima nona mensis Octobris año . M . cccc . l . iii .

Fuit interguata na quatarina muller den bñt . d comorera dl castel dardevol he ella quina quastió ni decensió avie aguda ab na iohana d guerers muller iohani guerers dicti castri jurant ab segrament corporalment p . les seues mans toquant que ella dirie planariament d verbo ad verbum.

Pmo fo enteroguada la dita quatarina he ella en quina manera vingue la primera cosa.

2.º fo enteroguada la dita quatarina q . diumenge pus prob pasat la dita quatarina ab lo dit son marit anant amisa hi ells anant na iohana d guerers dix los que no metesen lo bestiar en les glans hi ell no responeren res si no q . tirant cami.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina he quey sabre mes ella respos q . quant vench poch apres q . los pos dla dita quatarina d comorera sen eren anats ala vinya dla dita iohana d guerers he apres la dita iohana d guerers pres los pos dla dita quatarina los quals troba en sa vinya segons la dita iohana li digue.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q . ella son cos hi tremete lo minyo hi q . li donas los pos respos la dita iohana d guerers q . p . son deu no farie.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina he q . mes sabie ella respos q . hoc q . apres q . nols volch donar al minyo ella son cos ana als pos.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina si sabie mes respos q . hoc q . quant fo davant la dita iohana d guerers la dita iohana li digue q . los las pos anaven p . lur vinyes fent lin retreys respos la dita quatarina q . quina mala ventura ere q . no avie guayre q . eren en ço dl lur.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina ab segrament si sabie mes respos q . hoc q . la dita iohana sen amena los pos ala font hills tench aqui fins la dita quatarina fo venguda als pos.

It . mes fo enteroguada t respos q . la dita iohana crida son marit q . vingues aella hi aço la catarina hay d ses soles.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q . digue ala dita iohana hi al dit son marit q . li donasen los pos q . si mall li avien fet q . be serie quin neurie q . els eren en la smena respos la dita iohana ab son marit en semps q . nou farien.

It . mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos qls.

digue moltes vegades qls. donasen los pos ells q. nou farien ans sills prenie q. lie sclafarien la cara.

It. mes fo enteroguada la dita quatarina qs. mete por en ella hi pres se afugir hi ella fugint la dita iohana perculdi pdrada en les costelles hi la dita quatarina volch se baxar apedres hi la dita iohana fonch li al dos ab lo dit son marit hi la dita iohana pres la dita quatarina all coll e tench la ben afurada.

It. mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q. quant la dita iohana la tenia a la gola q. lo dit iohan d guerers marit dla dita iohana li dona damunt.

It. mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q. quant la tenien afaronda al coll q. li donaren d grans colps en pro q. no sabie si ere ell o ella.

It. mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q. quant ella dita iohana la tenie al coll que digue la dita iohana ason marit q. ell nola tocas ni li donas.

It. mes fo enteroguada la dita quatarina ella respos q. apres la dita quatarina sen ana so cridant a cas den soribes e na soribes anasen ab ella q. sen torna a casa sua.

Halia parte.

Eodem die fuit interoguada dicta iohana d guerers muller dicti iohanis d guerers e ella quina quastio ni decensio avie aguda ab na quatarina muller den bñt. comorera ela jura ab sagrament adeu hi als sants quatre evangelis q. testificaria hi deposaria d tot quant fos enteroguada d verbo ad verbum.

Pmo. fo enteroguada la dita iohana he quey sabie ella respos q. lo diumenge dla quastio la dita iohana ana ala sua vinya propia hi com fo a la vinya no trova prunes en un pruner lur propi hi ella digue entresi matexa q. los dla. dita quatarina saurien menjades les prunes car gran caburler hi avie d pos hi nan p. la vinya enla hi trobats en una tira lur propia q. mengaven rahims.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella siy sabie pus respos q. hoc q. en bñt. d comorera li avie dit q. si trobave los pos en ço dl lur q. baldament los metes en la cort sua propia car daltrament nou creurie car falsies eren q. la dita iohana se trobave.

It. mes fo enteroguada la dita iohana e ella si sabie res respos q. hoc q. apres com mengaven en la dita tira lur los dits pos la dita iohana los gorda en la vinya hi fora d la vinya la on los dits pos manave.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella respos q. apres ella gordant los pos la dita quatarina d comorera vingue als

pos dient a la dita iohana quells li donas ella dita iohana respos que nou farie car en bñt. d comorera marit dla quatarina li avie dit q. sills trobave en ço d lur quells sen menas hi q. cert nols sen menarie fins q. en bñt. d comorera fos vengut.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella quey sabie pus ella respos q. la dita catarina tenie una cana en la ma hi venie prob dla dita iohana quasi tocant la com noli volie donar los pos dient la dita catarina ala dita iohana don am dolenta donam hi cabateyave davant la dita iohana la dita iohana resposli q. noli volie dar ella dita catarina mes bram de via fora.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella respos q. apres la dita cata rina sen ana avall he dix ala dita iohana gualan na baquasa que vos ne merixeu mall d tot aço.

It. mes fo enteroguada la dita iohana q. ella respos ala dita catarina q. quin mall hi merie ella ni on la vie vista tant gran vaquasa.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella respos q. ere ver q. apres pres un taroç hi donali en les costelles hi q. lo taroç ses grana hi la dita catarina pres mans a pedres hi la dita iohana vinch tost hi afarara al cabeç ço es als cabeylls he apres diu q. vench son marit dla dita iohana hi pres la ma ala dita iohana sa muller hi dix ala dita sa muller q. sen anas enla enmalguany.

It. mes fo enteroguada la dita iohana ella respos q. la dita catarina sen ana cridant asoribes hi na soribes vench sen ab ella dient tots temps morta ma.

It. mes fo enteroguada siy savie res respos q. no.

Eodem die fuit interogatus en iohan de guerers e ell siy sabie res el depositant ab segrament t.

Pmo. fo enteroguat lo dit iohan d guerers he ell siy sabie res respos q. hoc q. e ell enteroguat depos hi depossa d verbo ad verbum ço q. sa muller deposa ell fo mes enteroguat ell respos q. hoc q. la dita catarina li digue qll. farie esquararar elegant na soribes qu. ohi he respos mes q. no.

Eodem die anthonius oliva baiulus dicti castri pres en segrament hi homenatge en iohan guerers dl dit castell sobre la dita damunt posada decensio coram predicto notario (Pere mas rector d'Ardèvol) hi present testimoni en pere de soribes dl dit castell.

fuit cancellata presens anquesta prima die ianuarii M. cccc. l. v.»

Per la copia:

XAVIER BOSCH, PBRE.

(Arxiu parroquial d'Ardèvol, bisbat de Solsona.)

REVISTA

Teatres

Fa temps que s'estava parlant dels preparatius de teatre català per la temporada qu'ara comença, y d'exant de banda's projectes d'empreses que no tenen gran cosa que veure ab l'art y la literatura de debò (però a les quals desitgem aximateix un bon èxit), ens hem interessat especialment en tot lo que's referia al tradicional Teatre Català instalat al Romea y a la resurrecció del nostre teatre líric en la escena del Tívoli. La inauguració tant del un com del altre hauràn tingut lloch quan aquest número arribarà a mans dels nostres abonats; però, al entrar en màquina, no tindrem temps per donar compte de la del Romea anunciada pel dia onze; sols podrà sortir aquesta notícia de la primera sessió de teatre líric en l'elegant colissèu del carrer de Casp.

Un arranjament del «Don Joan de Serrallonga» (escrit en castellà sexanta cinch anys enrrera per En Víctor Balaguer), ab música d'En Morera, havia d'atraure'l públich d'ara, cansat de veure en escena insustancialitats enutjoses ò filosofies de mal entendre. Se li ha ofert una obra d'assunto y personatges popu-

lars, y ha omplert el local a vessar, disposat a entusiasmar-se y aplaudir si no sortia enganyat en ses esperances. Y no ha sortit enganyat, y ha aplaudit de debò.

No es de la nostra incumbencia'l parlar de la part musical, però bé podèm dir que'l mestre Morera ha reexit en la seva empresa, guanyant l'esperit dels espectadors que no li han regatejat les més xardoroses manifestacions d'aprobació; no sabèm les titlles que poden posarhi els crítics de música; el públich li ha premiat decididament.

La traducció, ò més ben dit l'arranjament en català, podria ser, al nostre entendre, més cuydat, tant en el vers com en el llenguatge, però de totes maneres conserva l'interès dramàtic del original y'l moviment de les principals escenes, qu'es lo que ha inspirat al músich y desperta la emoció del públich.

La presentació y la execució han resultat excelents, havent de notar el debut en la escena del estimat tenor Vendrell ab tota fortuna.

En resum: un èxit franch pel que felicitem a la empresa, desitjantli igual encert en les obres successives.

LLEAL

PILAR PRIM

NOVELA DE COSTUMS DE NARCÍS OLLER

Acabades totalment les dues edicions enquadernades d'aquesta obra, una de les més celebrades del nostre gran novelista, s'han posat a la venda ls últims exemplars en rústica.

Un hermós volum de 388 planes, ab el retrat del autor, 5 pessetes.

Se trobarà en totes les llibreries y en aquesta Administració
Mallorca, 287-Barcelona

Imp. La Renaxensa. Barcelona.

≡

es-
y
at
r-
de

n-
ul,
re
n-
s-
e-
s-
m
ls
ch

lit
ia
és
en
a-
a-
nt
es
y
h.
ió
nt
na
b

el
e-
es

MOSSÈN MIQUEL COSTA Y LLOBERA

* 1854 - † 1922